

Predsednica Evropskega parlamenta Roberta Metsola
Evropski svet, 20. oktober 2022

Spoštovane kolegice, spoštovani kolegi!

Znova smo se srečali, medtem ko evropski državljani – ljudje, ki jih zastopamo – od nas pričakujejo, da sprejmemo odločitve in se izkažemo kot vodje.

Zaskrbljeni so. Zaradi posledic ruskega napada na način življenja, ki smo ga dolgo jemali kot samoumevnega, naši ljudje izgubljajo občutek stabilnosti in varnosti ter zaupanje v prihodnost.

Od nas pričakujejo, da bomo pokazali smer, da bomo našli pot, ki bo vsem povrnila notranji mir. Odzvati se moramo odločno in enotno ter sorazmerno. Čas je, da drobne korake nadomestijo veliki preskoki. To je edina pot naprej, pa naj gre za obvladovanje podivjanih cen električne energije, vse večje težave pri oskrbi s plinom, inflacijo, ki še kar narašča, ali odziv na nezakonito, neupravičeno in brutalno rusko invazijo na suvereno Ukrajino.

Pandemija je izpostavila našo ranljivost na področju zdravja, ruska invazija pa na področju varnosti in obrambe. Razgaljene so bile slabosti naše energetske politike in drugi so to izkoristili. Naše prebivalstvo se stara, svetovne dobavne verige pa so pod pritiskom.

Naša enotnost mora biti resnična – ne bi se smeli zadovoljiti z najnižjim skupnim imenovalcem. Ukrepati moramo hitreje in koreniteje.

To velja za energijo: čeprav smo v boljšem položaju kot pred nekaj meseci, smo še vedno izpostavljeni sorazmerno pomanjkljivi oskrbi s plinom v kombinaciji z neprilagodljivim povpraševanjem, povrh vsega pa Rusija plin uporablja kot orožje. Zaradi nezadostne ponudbe, nezadostnih skladiščnih kapacitet in visoke izpostavljenosti je trge zajela panika in cene so šle v nebo.

Zakrpati moramo nekaj lukenj. Če želimo v prihodnosti okrepiti svojo odpornost, moramo sprejeti skupne ukrepe, pokazati solidarnost pri oskrbi s plinom in oblikovati verodostojen enotni energetska trg.

Komisija je pripravila več nujnih predlogov – od obdavčitve nepričakovanih dobičkov do zmanjšanja povpraševanja po plinu in določitve nove referenčne vrednosti za utekočinjeni zemeljski plin. Evropski parlament je te ukrepe pozdravil, vendar se hkrati poraja občutek, da je to premalo za naša evropska podjetja, ki jih zdaj dušijo nevzdržni tekoči stroški, ali družine, ki ne zmorejo več plačevati računov.

Razmišljati moramo bolj dolgoročno. Potrebujemo verodostojno vizijo za naš energetska trg prihodnosti. Vzpostaviti moramo mehanizem skupnega javnega naročanja plina. Le tako bomo v prelomnih trenutkih našli skupen izhod iz krize in preprečili medsebojno tekmovanje s ponudbami. Ponovno moramo preučiti, kako bi cene električne energije ločili od cen plina – kot izreden in začasen ukrep.

Časi se spreminjajo in zahtevajo drugačen pristop. Biti moramo pripravljeni. Ne bo enostavno, vsi se soočamo z domačimi pritiski in stvarnostjo, vendar ne bi smeli dopustiti, da vsak ukrepa po svoje. Preveč je na kocki. Delovati moramo skupaj – resnično solidarno. Današnja novica, da bodo Portugalska, Španija in Francija povezane z novim koridorjem zelene energije, je dober primer, kako lahko najdemo skupne rešitve.

Parlament ostaja pripravljen prevzeti svojo vlogo in to lahko storimo hitro – tako je bilo pri letošnji odločitvi o skladiščenju plina in tako bo pri sprejemanju načrta REPowerEU. Zavedamo se, kako velik izziv je pred nami. Pripravljeni smo nanj. Za dolgoročno revizijo našega energetskega trga je Evropski parlament pripravljen vložiti trud in zagotoviti rezultate.

Evropski parlament je partner in zaveznik. Imamo enake cilje. Služimo istim državljanom. Poslanci Evropskega parlamenta naše sporočilo prenesejo v svoje države. Državljanom lahko pojasnijo, kaj počnemo in zakaj je to potrebno. Brez

tega ne moremo ostati enotni in se boriti proti ruskemu diskurzu in dezinformacijam, s katerimi nas želi Rusija destabilizirati in razdružiti.

Slišimo, da so družine in podjetja zaskrbljeni. Hitre in nujne rešitve ne pomenijo, da zaobidemo redne zakonodajne postopke. Evropski parlament predlogom, ki jih sprejemamo, dodaja evropsko demokratično legitimnost in zato bi moral biti v celoti vključen v pripravo novih predlogov. Ljudem je to pomembno.

Račune lahko krotimo, ne da bi opustili svoje dolgoročne podnebne cilje, vendar lahko to storimo le skupaj.

Naraščajoče cene energije seveda podžigajo inflacijo, zaradi česar imajo gospodinjstva in podjetja manj razpoložljivega dohodka. Pod pritiskom se bodo znašle tudi naše banke in finančni sektor, saj bodo dražja hipotekarna posojila prizadela stanovanjski trg. Dvoštevlična inflacija in hitro dviganje obrestnih mer sta povzročila cunami, ki odnaša vrednost stanovanj, plač in državnih proračunov.

Naše gospodarstvo si je po pandemiji močno opomoglo, kar smo omogočili s sprejetjem okvira gospodarskega upravljanja in instrumenta NextGenerationEU. Zdaj moramo vzpostaviti prave pogoje za spodbujanje zasebnih naložb, da se gospodarstvo EU vrne na stabilno pot rasti.

Rešitve niso poceni. Med pandemijo smo ustvarili dolg, ki ga bo treba odplačati z lastnimi viri – ti pa, kot vemo, niso zadostni. Naše gospodarstvo mora rasti, da bomo lahko servisirali višji dolg in povečali primanjkljaj. Rast je edina rešitev. Zato se vračam k energiji – če želimo, da se vsa Evropa vrne na pot trdne gospodarske rasti, moramo znižati cene. Tako bomo lahko ublažili socialne in gospodarske posledice kriz, s katerimi se soočamo, in pomagali najranljivejšim.

Naše gospodarstvo potrebuje to spodbudo. Ne gre le za vprašanje blaginje, temveč tudi za vprašanje varnosti.

To pomeni tudi ponoven razmislek o proračunu EU. Novi večletni finančni okvir se je že srečal s številnimi izzivi. V njem ni dovolj sredstev in prožnosti za odzivanje na krize ali financiranje novih prednostnih nalog. Moramo ga revidirati

in prilagoditi času. Z zunajproračunskimi rešitvami ali običajnim pregledom ljudem ne bomo dali odgovorov, ki jih od nas pričakujejo.

Vem, da obstajajo zadržki. Poznam politično stvarnost, toda večletni finančni okvir potrebuje vgrajeno prožnost, da bo pripravljen na izzive prihodnosti. Po potrebi moramo zvišati zgornje meje, da bodo odražale nastajajoče potrebe in nove prednostne naloge.

Prizadevamo si najti denar za humanitarno pomoč Ukrajini, reševanje svetovne prehranske krize, odpravo posledic naravnih nesreč ter financiranje naših političnih ambicij na področju energije, obrambe in strateške avtonomije. To je izjemen zalogaj tudi brez stotin milijard evrov, kolikor bo stala obnova Ukrajine.

Namesto da bi omejeni denar, ki je na voljo v proračunu EU, porabili za te prednostne naloge, ga potrebujemo za odplačilo dolga v okviru instrumenta NextGenerationEU, saj se nismo dogovorili o novih lastnih sredstvih. Povrhu tega pa je odplačevanje zaradi naraščajočih obrestnih mer veliko dražje, kot smo načrtovali; v letu 2023 nas bo stalo dodatnih 450 milijonov evrov. To je čedalje težje pojasniti.

Odplačilo dolga ni stvar razprave – treba ga je vrniti. Če bodo obrestne mere ostale visoke, bo odplačevanje dolga v okviru instrumenta NextGenerationEU povsem izničilo zmogljivost proračuna za odzivanje na krize in začelo odžirati sredstva programom EU.

Nič od tega ne moremo storiti brez okrepljene pomoči Ukrajini. Težave, s katerimi se spopadamo, so medsebojno povezane. Gre za različne strani istega vprašanja, vezanega na rusko agresijo in ekspanzivne teorije, ki spadajo v temna poglavja zgodovinskih knjig.

Val neselektivnih napadov na mesta in civilno infrastrukturo po vsej Ukrajini je pretresljiv, toda nanj se moramo odzvati z odločnimi ukrepi, ki vključujejo naslednje:

- poostrene sankcije;

- več vojaške podpore, zlasti sistemov zračne obrambe, tankov in težke oborožitve;
- odločnejša prizadevanja za obravnavo vojnih zločinov, storjenih v Ukrajini.

To je pomembno, če želimo doseči mir. Moramo si prizadevati za mir, toda mir mora biti resničen, vzdržen in trajen. Preveč držav, ki jih vodite, je že izkusilo okupacijo – nekateri od vas ste jo osebno doživeli. Boleča evropska zgodovina nas uči, s kom imamo opravka. Naš cilj je mir. Resničen mir pa je mogoče doseči le s pravico – potrebujemo sodišče, ki bo preiskalo vojne zločine, sodilo storilcem in zagotovilo vrnitev v prvotno stanje.

Pripravljeni moramo iti še dlje. Vem, da so nekateri kritični do sankcij, vendar so nujne, delujejo in moramo jih še poostri, tudi zoper Lukašenkov režim v Belorusiji.

Prihodnost Evrope je v njeni zmožnosti hitrega prilagajanja ter odločnega in enotnega ukrepanja. Namreč zavedati se moramo, da bo druga stran vsak znak neenotnosti izkoristila in uporabila proti nam.

Ruska brutalna, nezakonita in neupravičena invazija na Ukrajino je izpostavila, da se moramo prilagoditi in da morata obramba in varnost ostati v ospredju naših prizadevanj v boju proti hibridnim napadom. Ko bo Rusija pozimi neizogibno stopnjevala vojno, moramo začeti razmišljati o Evropi kot skupnosti, ki se ji je pridružilo 43 milijonov ljudi, ki v nas polagajo svoje upe. Biti moramo pripravljeni.

Dejstvo je, da je naša obramba odvisna od Ukrajine in pomoči, ki jo prejme od nas: od sistemov zračne obrambe, tankov, finančne podpore in politične podpore.

Nazadnje želim omeniti Moldavijo, najrevnejšo evropsko državo, ki so jo močno prizadele posledice ruske vojne v Ukrajini, in sicer v gospodarskem, humanitarnem, energetske in celo političnem smislu. Moldavija potrebuje našo pozornost in pomoč v praksi.

Vem, koliko ste že žrtvovali: politično, finančno, vojaško. Vem, da pozivu k nadaljnjemu in hitrejšemu ukrepanju ne bo enostavno ustreči, toda ukrepanje nikoli ni bilo enostavno. Treba je ukrepati. Nujno je, s tem se moramo spoprijeti in prepričana sem, da bomo skupaj zmogli.